Ábhar tacaíochta tuisceana agus bileoga oibre

Cruthaithe ag Sadhbh Rosenstock

Cóipcheart © COMHAR 2026

Gach ceart ar cosaint.

Is féidir na leathanaigh seo a fhótachóipeáil le haghaidh dáileadh saor in aisce.

*Leabhair*COMHAR

Le tacaíocht ó Chlár na Leabhar Gaeilge (Foras na Gaeilge) agus ón gComhairle Ealaíon

Foras na Gaeilge

the arts council an chomhairle ealaíon cistiú litríocht

Inis Mara 3

Údar: Tristan Rosenstock

Maisitheoir: Mark Wickham

Foilsitheoir: *Leabhair*COMHAR

Clár

Caibidil	Leathanach
CAIBIDIL 1	3
CAIBIDIL 2	5
CAIBIDIL 3	7
CAIBIDIL 4	9
CAIBIDIL 5	11
CAIBIDIL 6	13
CAIBIDIL 7	15
CAIBIDIL 8	17
CAIBIDIL 9	19
CAIBIDIL 10	21
CAIBIDIL 11	23
CAIBIDIL 12	25
CAIBIDIL 13	27
CAIBIDIL 14	29
CAIBIDIL 15	31
CAIBIDIL 16	34
CAIBIDIL 17	36
CAIBIDIL 18	38
CAIBIDIL 19	40

© *Leabhair*COMHAR

CAIBIDIL 1

Triail Tuisceana:

1. Cén fáth nach raibh néal codlata faighte ag éinne ar Inis Mara?

____

____

2. Cén dochar a rinne Stoirm Charlie d'Inis Mara?

____

____

3. Cad í an aidhm atá le tuirbín gaoithe?

____

____

4. Cén fáth go bhfuil Éabha buartha go bhfuil cuid de na dumhcha idir an reilig agus an fharraige imithe?

____

____

5. Cad a chonaic Éabha lena déshúiligh ar an gcladach?

____

6. Cé leis an luamh a fheiceann Éabha?

____

© *Leabhair*COMHAR

Líníocht:

Tá luamh ollmhór longbhriste ar an gcladach.

Tarraing léaráid den luamh longbhriste thíos:

© *Leabhair*COMHAR

CAIBIDIL 2

Gramadach:

Tá na habairtí thíos scríofa san aimsir chaite. Scríobh san aimsir láithreach iad:

Aimsir Chaite	Aimsir Láithreach
1. Bhuail Éabha ar an doras.	1. Buaileann Éabha ar an doras.
2. Chuala gach duine ar Inis Mara an bonnán.	2.
3. Sheas Chloe an tEolaí ag barr na gcéimeanna.	3.
4. Bhí orm cóta tí a chur orm.	4.
5. Chuir sé na vótaí i bhfolach.	5.
6. Shiúil Smugairle isteach in Ionad an Oileáin.	6.

© *Leabhair*COMHAR

Nath cainte:

Úsáideann an t-údar an nath cainte 'Aithníonn ciaróg ciaróg eile' agus é ag cur síos ar An Santóir agus Smugairle. Tarraing do phóstaer féin bunaithe ar an nath cainte seo ag úsáid do chuid samhlaíochta:

© *Leabhair*COMHAR

CAIBIDIL 3

Gluais:

Oscail an ghluais ar chúl an leabhair (Caibidil 1-3). Roghnaigh 6 fhocal/nath cainte agus scríobh abairtí leis na focail sin iontu.

1.

____

____

2.

____

____

3.

____

____

4.

____

____

5.

____

____

6.

____

____

© *Leabhair*COMHAR

Beacha:

Tugtar Machaire na mBeach ar chúinne den oileán. Tá muintir Inis Mara ag brath go mór ar na beacha. Déan plé ranga ar an tábhacht atá ag baint leis na beacha do mhuintir Inis Mara agus dúinn ar fad. Ansin déan liosta thíos de na rudaí a rinne sibh a phlé mar rang:

____

____

____

____

____

Líníocht:

Tarraing pictiúr de na beacha agus na bláthanna fiáine ar Inis Mara.

© *Leabhair*COMHAR

CAIBIDIL 4

Triail Tuisceana:

1. **Cén damáiste atá déanta ag an stoirm don scoil ar Inis Mara?**

   ____

   ____

2. **Cén saghas seodra agus éadaí atá á gcaitheamh ag Melissa?**

   ____

   ____

3. **Cad atá Melissa ag iarraidh a cheannach ó mhuintir Inis Mara?**

   ____

   ____

4. **Cén fáth gur gá dóibh cruinniú poiblí a bheith acu chun teacht ar chinneadh?**

   ____

   ____

5. **Meas tú, céard atá Melissa ag iarraidh a dhéanamh leis an talamh ar Inis Mara?**

   ____

   ____

© *Leabhair*COMHAR

<u>Léigh agus tarraing:</u>

Léigh an chéad dá leathanach i gCaibidil 4 arís. Tarraing pictiúr den scoil agus an damáiste atá déanta ag an stoirm di:

© *Leabhair*COMHAR

CAIBIDIL 5

Plé ranga:

Deir Melissa go dtabharfaidh sí €1000 do gach uile dhuine fásta ar Inis Mara agus go ndeiseoidh sí an scoil dóibh. Meas tú, an bhfuil an cinneadh ceart déanta ag muintir Inis Mara an talamh a dhíol? Déan é seo a phlé mar rang.

Tuairimí:

Scríobh roinnt de na tuairimí a rinne sibh a phlé thíos:

____

____

____

____

____

____

____

____

© *Leabhair*COMHAR

Liosta:

Lig ort gur thug duine éigin €1000 duitse. Déan liosta thíos de na rudaí a cheannófá nó na rudaí a dhéanfá leis an airgead. Luaigh rud nó dhó a cheannófá nó a dhéanfá do dhuine éigin eile chomh maith (mar shampla: carthanacht; clann; cara).

- ____
- ____
- ____
- ____
- ____
- ____
- ____

© *Leabhair*COMHAR

CAIBIDIL 6

Turgnamh eolaíochta:

Tá saotharlann eolaíochta nua faighte ag an scoil ar Inis Mara. Déan roinnt taighde agus roghnaigh turgnamh eolaíochta gur spéis leat. Líon isteach na boscaí thíos. Bí ag obair leat féin nó i mbeirteanna.

Turgnamh Eolaíochta

Teideal:
Ceist/Aidhm:
Ábhar/Trealamh: • • • • •
Modh: 1. ____________________ 2. ____________________ 3. ____________________ 4. ____________________ 5. ____________________
Cad a cheapann tú a tharlóidh?/Toradh: ____________________ ____________________ ____________________ ____________________

© *Leabhair*COMHAR

Léaráid:

Tarraing léaráid den turgnamh eolaíochta thíos:

© *Leabhair*COMHAR

CAIBIDIL 7

Triail Tuisceana:

1. **Cad iad na rudaí a cheapann muintir Inis Mara atá á dtógáil ag na tógálaithe?**

   ____

   ____

2. **Cad a thug fear an phoist do gach éinne ar an oileán?**

   ____

   ____

3. **Cathain a bheidh oscailt oifigiúil Óstán Inis Mara?**

   ____

   ____

4. **Cad is ainm d'fhear céile Melissa?**

   ____

   ____

5. **Meas tú, céard iad na buntáistí a bheidh ann do mhuintir Inis Mara leis an óstán nua seo?**

   ____

   ____

© *Leabhair*COMHAR

Cuireadh:

Tá cuireadh faighte ag gach éinne chuig oscailt oifigiúil Óstán Inis Mara. Déan cuireadh don oscailt oifigiúil a dhearadh thíos:

© *Leabhair*COMHAR

CAIBIDIL 8

Cuardach focal:

Déan iarracht na focail sa bhosca a aimsiú sa chuardach focal thíos:

Gobnait	crónán	Éabha	Melissa
Beach	Inis Mara	óstán	Smugairle

a	n	s	s	i	a	h	b	a	é
g	á	m	u	c	f	c	n	a	a
f	t	s	e	t	a	g	b	a	r
o	s	m	h	l	o	h	t	s	c
c	ó	u	l	b	i	r	s	d	h
c	ó	g	n	o	a	s	ó	l	e
a	o	a	a	i	e	é	s	i	u
c	i	i	r	u	g	s	i	a	i
t	a	r	e	a	h	c	a	e	b
a	é	l	l	e	m	a	b	a	é
s	l	e	g	u	m	s	m	u	g
ó	n	á	n	ó	r	c	i	é	a
í	i	n	i	r	ó	n	á	n	s
t	ó	i	n	c	ó	i	n	r	i

© *Leabhair*COMHAR

Líníocht

Ba í pátrún na mbeach í Gobnait. Choimeád sí beacha agus d'úsáid sí mil le daoine a leigheas. Úsáid do chuid samhlaíochta agus tarraing pictiúr de Ghobnait thíos.

© *Leabhair*COMHAR

CAIBIDIL 9

Gramadach

Tá na habairtí seo ó chaibidil 9 scríofa san aimsir chaite. Cuir na habairtí seo a leanas san aimsir láithreach:

Aimsir Chaite	*Aimsir Láithreach*
1. Thosaigh na luaimh ag teacht go hInis Mara.	**1. Tosaíonn na luaimh ag teacht go hInis Mara.**
2. D'fhan gach duine in Óstán Inis Mara.	**2.**
3. Bhí boladh ola ag teacht ón ngineadóir.	**3.**
4. Theastaigh ó chuid de na cuairteoirí rud éigin nua a thriail.	**4.**
5. Léim na cuairteoirí isteach san fharraige.	**5.**
6. Thug Éabha píopa séarachais faoi deara.	**6.**

© *Leabhair*COMHAR

Gluais:

Oscail an ghluais ar chúl an leabhair (Caibidil 6-9). Roghnaigh 6 fhocal/nath cainte agus scríobh abairtí leis na focail sin iontu.

1.

____

____

2.

____

____

3.

____

____

4.

____

____

5.

____

____

6.

____

____

© *Leabhair*COMHAR

CAIBIDIL 10

Comharthaí sóirt:

Tá comharthaí sóirt (**warning signs**) tugtha faoi deara ag Chloe an tEolaí. Tá stoirm eile ar an mbealach. Déan liosta de na comharthaí sóirt atá i gcaibidil 10 agus déan taighde ar roinnt comharthaí sóirt eile. Cuir leis an liosta thíos iad:

Comharthaí sóirt

© *Leabhair*COMHAR

Stoirmeacha in Éirinn:

Stoirm Charlie agus Stoirm Deirdre a bhí mar ainmneacha ar na stoirmeacha ar Inis Mara. Déan taighde ar na stoirmeacha is láidre le blianta beaga anuas in Éirinn, na hainmneacha a tugadh dóibh agus an damáiste a rinne siad timpeall na tíre.

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

© *Leabhair*COMHAR

CAIBIDIL 11

Comhoibriú:

'Ar scáth a chéile a mhaireann na daoine.' Sin an mana atá ag muintir Inis Mara. Bíonn siad ag brath ar a chéile. Lig ort go bhfuil cónaí ort ar Inis Mara. Déan liosta de na bealaí go bhfuil tú ag brath ar dhaoine ar an oileán:

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

© *Leabhair*COMHAR

Cuardach focal:

Déan cuardach focal a dhearadh thíos ag úsáid roinnt de na focail ón ngluais ar chúl an leabhair (Caibidil 1-11). Cuir ceist ar dhuine éigin i do ghrúpa na focail a scríobhann tú sa bhosca a aimsiú sa chuardach focal nuair atá tú réidh:

© *Leabhair*COMHAR

CAIBIDIL 12

Stiallchartún:

Tarraing stiallchartún (**cartoon strip**) le léaráidí ag míniú an méid atá tar éis tarlú go dtí seo sa leabhar. Tarraing pictiúr amháin le haghaidh gach caibidil. Úsáid páipéar A3 más mian leat:

© *Leabhair*COMHAR

Imeartas focal:

Tá comharthaí neoin ar crochadh ar an óstán – 'Óstán Inis Mara' agus 'Spá an Óstáin'. Nuair a thiteann roinnt de na litreacha go talamh, bíonn focail eile le feiceáil fágtha ar na comharthaí – 'tá Inis Mara' agus 'tÓin'.

Agus na frásaí seo in úsáid agat, déan iarracht teacht ar fhocail eile leis na litreacha:

Frása	***Focal***
Óstán Inis Mara	• ***stán*** • ***tÓin*** • • •
Spá an Óstáin	• ***pÓs*** • • • •
Ar Scáth a Chéile a Mhaireann na Daoine	• ***MaDra*** • • • •
Ní mar a Shíltear a Bhítear	• ***SearBh*** • • • •

© *Leabhair*COMHAR

CAIBIDIL 13

Gramadach:

Tá na habairtí thíos scríofa san aimsir chaite. Scríobh san aimsir fháistineach iad:

Aimsir Chaite	Aimsir Fháistineach
1. Bhí ocras an domhain orthu.	**1. Beidh ocras an domhain orthu.**
2. Chuimhnigh sé ar an méid a dúirt Éabha.	**2.**
3. Chuaigh sé chun cainte léi.	**3.**
4. Thug Iarla gliomaigh don triúr acu.	**4.**
5. D'fhág gach duine an t-óstán.	**5.**
6. Bhí Óstán Inis Mara folamh.	**6.**

© *Leabhair*COMHAR

Éist agus tarraing:

Éist leis an múinteoir ag léamh caibidil 13. Tarraing pictiúr den bhialann agus an méid atá ag tarlú:

© *Leabhair*COMHAR

CAIBIDIL 14

Triail Tuisceana:

1. **Cad iad na hathruithe beaga atá le moladh ag Melissa ar bhranda Óstán Inis Mara?**

    ____

    ____

2. **Cad a dhéantar san fhómhar ar Inis Mara de ghnáth?**

    ____

    ____

3. **Cén fáth nach 'fómhar maith' atá ann ó thaobh torthaí agus glasraí de, meas tú?**

    ____

    ____

4. **Cad a rinne na beacha do mhuintir Inis Mara gach bliain?**

    ____

    ____

5. **Cad atá le moladh ag Éabha leis na beacha a mhealladh ar ais?**

    ____

    ____

© *Leabhair*COMHAR

Óstán Inis Mara:

Déan liosta de na buntáistí agus de na míbhuntáistí atá ag baint le hÓstán Inis Mara do mhuintir an oileáin, bunaithe ar na rudaí atá tar éis titim amach sa leabhar go dtí seo. Úsáid an leabhar le cuidiú leat:

Buntáistí	***Míbhuntáistí***
Poist do mhuintir an oileáin.	***Truailliú uisce.***

© *Leabhair*COMHAR

CAIBIDIL 15

Bróisiúr:

Lig ort go bhfuil óstán nua ar oscailt agat. Déan bróisiúr a dhearadh dó. Bí cinnte go gclúdaíonn an bróisiúr gach eolas atá ag teastáil ó chuairteoirí – ainm; seoladh; praghsanna; sampla den bhiachlár; gníomhaíochtaí; spá. Úsáid ceann de na teimpléid thíos más mian leat.

© *Leabhair*COMHAR

© *Leabhair*COMHAR

Ainmeolaíocht:

Úsáidtear ainmeolaíocht le foghlaim faoin mbrí atá le hainmneacha. Deir Éabha gur 'beach meala' an bhrí atá le hainm Melissa. Roghnaigh roinnt ainmneacha agus faigh amach cad is brí leis na hainmneacha sin. Scríobh liosta thíos:

Ainm	***Brí***
Melissa	***Beach meala; bumbóg; áilleacht***

© *Leabhair*COMHAR

CAIBIDIL 16

Líon na bearnaí:

Déan iarracht teacht ar na freagraí thíos. Líon na bearnaí.

1. ***Is amfaibiach nó ainmhí é seo. Bíonn sé ag grágaíl.***

   _ _ _ _

2. ***Ainm an óstáin ar Inis Mara.***

   _ _ _ _ _   _ _ _ _   _ _ _ _

3. ***Dúnann an bláth fiáin seo nuair atá stoirm ar an mbealach.***

   _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

4. ***Fear santach, gránna.***

   _ _   _ _ _ _ _ _ _

5. ***Scaipeann Éabha agus Melissa iad seo i ngach garraí.***

   _ _ _ _ _ _

6. ***Séideann Éabha agus Chloe an tEolaí an rud seo nuair atá stoirm ag teacht.***

   _ _ _ _ _ _

7. ***Clúdaíonn Éabha agus Melissa na rudaí seo le cré.***

   _ _ _ _ _ _ _

© *Leabhair*COMHAR

Drámaíocht:

Lig ort go bhfuil post agat mar réamhaisnéiseoir aimsire *(weather forecaster)* ***ar TG4. Déan réamhaisnéis na haimsire a thabhairt don rang. Déan póstaer a dhearadh den tír agus an aimsir más mian leat. Roghnaigh duine éigin i do ghrúpa le bheith mar cheamaradóir. Úsáid roinnt de na focail thíos le cuidiú leat:***

stoirm	**gaofar**	**fliuch**	**grianmhar**
scamallach	**clocha sneachta**	**ag cur sneachta**	**ag cur báistí**

© *Leabhair*COMHAR

CAIBIDIL 17

Iontráil i nDialann:

Lig ort go raibh stoirm ann aréir agus go bhfuil an t-oileán fágtha gan aibhléis (leictreachas). Scríobh iontráil i do dhialann faoin damáiste atá déanta ag an stoirm agus faoi na rudaí a dhéanfaidh tú inniu.

Dáta ____________

© *Leabhair*COMHAR

Éist agus tarraing:

Éist leis an múinteoir ag léamh caibidil 17. Tarraing pictiúr d'oileán Inis Mara i ndiaidh stoirm Éabha:

© *Leabhair*COMHAR

CAIBIDIL 18

Gramadach

Tá na habairtí seo ó chaibidil 18 scríofa san aimsir chaite. Cuir san aimsir fháistineach iad:

Aimsir Chaite	*Aimsir Fháistineach*
1. Bhí an luamh ag taisteal go tapa.	**1. Beidh an luamh ag taisteal go tapa.**
2. Léim siad beirt den luamh.	**2.**
3. Chuaigh an luamh go tóin poill.	**3.**
4. Bhain an bád tarrthála Inis Mara amach.	**4.**
5. Shiúil Melissa ina dtreo.	**5.**
6. Thug sí a cóta fionnaidh do Smugairle.	**6.**

© *Leabhair*COMHAR

<u>Cuardach focal:</u>

Déan cuardach focal a dhearadh thíos ag úsáid roinnt de na focail ón ngluais ar chúl an leabhair (Caibidil 12-18). Cuir ceist ar dhuine éigin i do ghrúpa na focail a scríobhann tú sa bhosca a aimsiú sa chuardach focal nuair atá tú réidh:

© *Leabhair*COMHAR

CAIBIDIL 19

Léigh agus tarraing:

Léigh an píosa seo ó chaibidil 19 agus tarraing pictiúr ag freagairt dó:

'Tháinig na beacha ar ais agus tar éis tamaill bhí athnuachan déanta ar éiceachóras Inis Mara. Bhí an fharraige glan arís. Agus bhí Melissa, Smugairle agus an Santóir ag cur go mór le saol an oileáin. Bhí neart bia ag fás arís agus bhí an bia mara is deise ar fáil go flúirseach.'

© *Leabhair*COMHAR

Cóisir:

Beidh cóisir ar Inis Mara agus tá cuireadh faighte ag na cairde ó na hoileáin eile. Beidh bia agus deochanna ar fáil ag an gcóisir. Déan biachlár a dhearadh thíos don chóisir:

© *Leabhair*COMHAR